

28 O dominację w Europie i na świecie

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXVII. I wojna światowa.

Uczeń:

1) wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny, z uwzględnieniem procesu powstawania dwóch przeciwstawnych systemów sojuszy.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1873, 1875, 1877–1878, 1878, 1879, 1881, 1882, 1892, 1904, 1907, 1908, 1912, 1913
- postać: Ottona von Bismarcka
- zobowiązania przyjęte w sojuszu trzech cesarzy
- ustalenia uczestników kongresu berlińskiego
- kraje należące do trójprzymierza i trójporozumienia

ROZUMIE

- pojęcia: sojusz trzech cesarzy, panslawizm, pigmeje Europy, trójprzymierze, trójporozumienie, *entente cordiale*, kocioł bałkański, bałkanizacja
- przyczyny wybuchu wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878), w tym sytuację panującą przed 1877 r. w Imperium Osmańskim
- rolę kongresu berlińskiego w zmianie układu sił w Europie
- przyczyny zawarcia sojuszy: trójprzymierza i trójporozumienia

POTRAFI

- wskazać różnice interesów, które doprowadziły do ukształtowania trójprzymierza i trójporozumienia
- wskazać na mapie Bałkany i kraje bałkańskie
- ocenić znaczenie trójprzymierza i trójporozumienia dla sytuacji na Bałkanach
- wyjaśnić rolę mocarstw europejskich w wojnach bałkańskich

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji (*Omówię sytuację w Europie i na świecie przed wybuchem I wojny światowej*).

II. ROZWINIĘCIE

Na początku lekcji prosimy o przypomnienie:

- › Czym było Świąte Przymierze?
- › Kiedy doszło do zjednoczenia Włoch i Niemiec?

Zwracamy uwagę na fakt, że mimo osłabienia solidarności państw europejskich, trzy mocarstwa (Austro-Węgry, Niemcy i Rosja) zawarły w 1873 r. sojusz trzech cesarzy. Polecamy lekturę tekstów źródłowych (m1 i m2, s. 304) i zadajemy pytania:

- › Które państwa zawarły sojusz w Schönbrunn?
- › Jakie były główne postanowienia tego sojuszu?

Następnie uczniowie wykonują polecenie 2 (s. 305).

Wskazujemy, że od lat 70. XIX w. w Europie przybrały na sile dążenia niepodległościowe narodów słowiańskich oraz pojawiły się konflikty łamiące postanowienia sojuszu trzech cesarzy. Stała się wówczas widoczna słabość Imperium Osmańskiego, a ponadto wrzenie na Bałkanach zaczęły politycznie rozgrywać wielkie mocarstwa, ingerując w wewnętrzne sprawy tamtejszych krajów.

Rozdajemy w klasie schematy mapy mentalnej ► i prosimy, aby uczniowie na podstawie podrozdziału *Wojna rosyjsko-turecka i kongres berliński w 1878 r.* (s. 305–306) uzupełnili brakujące informacje dotyczące tego wątku. Po wykonaniu zadania sprawdzamy poprawność dodanych wpisów i korygujemy ewentualne błędy.

Polecamy uczniom analizę obrazu (m4, s. 306), lekturę treści podpisu dodanego do ilustracji oraz wykonanie polecenia 1 (s. 306). Następnie zwracamy uwagę na alegoryczną mapę zamieszczoną w podręczniku (m3, s. 305) i odczytujemy z uczniami jej sens.

W dalszej części lekcji omawiamy sytuację polityczną w Europie po kongresie berlińskim. Wskazujemy, że był to czas, w którym zaczęły się formować nowe sojusze: trójprzymierze i trójporozumienie. Dzielimy klasę na dwie grupy. Jedna czyta podrozdział *Trójprzymierze* (s. 307) i ma za zadanie uzupełnić na mapie mentalnej luki dotyczące tego zagadnienia. Druga zapoznaje się z treścią podrozdziału *Trójporozumienie* (s. 307–309) i dodaje brakujące informacje w polach opisujących ten sojusz. Po zakończeniu zadania wybrani przedstawiciele grup odczytują swoje wpisy, a pozostali uczniowie uzupełniają brakujące odpowiedzi. Na bieżąco sprawdzamy poprawność uzupełnień i poprawiamy ewentualne błędy. Przy okazji omawiania zadania możemy wyświetlić linię czasu przedstawiającą tworzenie trójprzymierza i trójporozumienia dostępną na stronie flippity.net. ►

Zadajemy uczniom pytania:

- › Które państwa należały do trójprzymierza, a które do trójporozumienia? (Wskażcie je na mapie m8, s. 309).
- › Jakie były najważniejsze powody zawarcia tych sojuszy?

ALTERNATYWA

Dzielimy klasę na czteroosobowe zespoły i rozdajemy im instrukcje z zadaniami. ►
(Grupy otrzymują na przemian albo instrukcję 1, albo instrukcję 2).

Instrukcja 1

Jesteście dziennikarzami, którzy mają przedstawić okoliczności utworzenia trójprzymierza. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Trójprzymierze* (s. 307) i na ich podstawie przygotujcie artykuł prasowy albo filmik w formie dziennika informacyjnego.

Instrukcja 2

Jesteście dziennikarzami, którzy mają przedstawić okoliczności utworzenia trójporozumienia. Wykorzystajcie informacje z podrozdziału *Trójporozumienie* (s. 307–309) i na ich podstawie przygotujcie artykuł prasowy albo filmik w formie dziennika informacyjnego.

Do przygotowania filmików uczniowie mogą skorzystać z aplikacji **Flipgrid**. Nauczyciel po zalogowaniu się założy konto klasy, na którym poszczególne zespoły będą umieszczały swoje prace.

Następnie prosimy o wykonanie polecenia 1 (s. 308) na podstawie tekstu źródłowego (**m6**, s. 308).

Wyjaśniamy, że Imperium Osmańskie pod koniec XIX w. było tak osłabione, iż dążenia krajów słowiańskich do wyzwolenia spod jego władzy przeszły do fazy realizacji. Ponadto mocarstwa europejskie podsyciły napięcia między bałkańskimi narodami i wspierały ich niepodległościowe aspiracje.

Na podstawie treści podrozdziału *Kocioł bałkański* (s. 315) uczniowie uzupełniają odpowiednie pola mapy mentalnej. Po wykonaniu zadania sprawdzamy odpowiedzi i korygujemy błędy. Następnie analizujemy z uczniami karykaturę (**m11**, s. 311) i wykonujemy polecenie 2.

Prosimy o wskazanie na mapie (**m8**, s. 309) Bałkanów oraz krajów, które uzyskały niepodległość pod koniec XIX i na początku XX w. Następnie zadajemy uczniom pytania:

- ▶ Co oznacza pojęcie *bałkanizacja*?
- ▶ Kto odegrał większą rolę w wybuchu wojen bałkańskich: państwa bałkańskie czy mocarstwa europejskie?
- ▶ Dlaczego mocarstwa europejskie dążyły do wywołania konfliktów na Bałkanach?

III. PODSUMOWANIE

Zadajemy pytania:

- ▶ Co chciały osiągnąć państwa europejskie, zawierając w drugiej połowie XIX w. liczne sojusze – począwszy od sojuszu trzech cesarzy, a skończywszy na trójprzymierzu i trójporozumieniu?
- ▶ Dlaczego Bałkany stały się zarzewiem konfliktów?

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują zadania na platformie learningapps.org. ▶

ALTERNATYWA 1

Dzielimy klasę na cztery grupy. Następnie uczniowie biorą udział w quizie na stronie baamboozle.com. ▶

W ustawieniach gry można wybrać:

- ▶ liczbę grup (przy podziale na cztery grupy, klikamy liczbę 4);
- ▶ liczbę pytań (albo 8, albo 16);
- ▶ „Options” (polecamy wybrać „Pass button”, co spowoduje, że gdy grupa nie odpowie na pytanie, szansę będą miały kolejne drużyny);
- ▶ w opcji „Quiz” widoczne są same pytania i polecenia; w opcji „Classic” – oprócz pytań i poleceń – pojawiają się także karty specjalne, które zagwarantują m.in. dodatkowe punkty, przejęcie punktów innej drużyny, utratę wszystkich punktów).

ALTERNATYWA 2

Kładziemy na stole kartki z pytaniami i dzielimy klasę na czteroosobowe grupy. Uczniowie pracują metodą stacji.

PRACA DOMOWA

Wykonaj polecenie podsumowujące numer 1 z podręcznika (s. 315).